

עטרת שלום

עלון שבועי טעי"י מוסדות קאמרון בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת ויצא

בס"ד, עט"ק פרשת ויצא
ה' כסלו תשע"א – שנה ב' גליון מ"ה

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש ר"ת	מוצי"ש	ר"ת
4:06	5:19	5:58	ירושלים
4:06	5:19	5:59	ביתר
4:05	5:18	5:57	בית שמש
4:20	5:21	5:55	בני ברק

נא לשמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הוי"ה, ו'היכל' בגי' שם אדנ"י, רואים שבית המקדש מרמז ליחוד הוי"ה אדנ"י.

ולכן רש"י שסובר שקפצה הארץ, שנעקר הבית המקדש ובא אצל יעקב, מדבר בבחינה השניה של עבודת הצדיקים בחינת 'יורדים' שמייחדים יחודים למעלה ומורידים שפע ואור לעולם, וזהו שנעקר הבית המקדש בחינת יחודים הוי"ה אדנ"י כנ"ל, ובא אצל יעקב למטה. והרמב"ן שסובר שקפצה לו הדרך, שיעקב בא בקפיצת הדרך לבית המקדש, מדבר בבחינה הראשונה של עבודת הצדיקים בחינת 'עולים' המתעסקים בענינים גשמיים ומכוונים ומייחדים לעולמות העליונים, ומעלים מ"ן מתתא לעילא.

והנה כשבני ישראל יתנהגו על דרך זה, יוכלו להמשיך ולקצר בקפיצת הדרך את הגלות המר, ויבוא הגאולה השלימה בבנין בית המקדש בכ"א, וכמ"ש רש"י והרמב"ן הנ"ל עפ"י המדרש, שקפצה לו בית המקדש והבן.

וזהו שכתוב באגרת הקודש של הבעש"ט זיע"א המפורסמת, שכתב לגיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זלה"ה (שנדפסה בסו"ס פורת יוסף, והובא גם בספר הבעש"ט על התורה פרשת נח בממ"ח אות יג), וזלה"ק: ושאלתי את פי משיח אימתי אתי מר, והשיב לי בזאת תדע, בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם, ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמודך, ואז יכלו כל הקליפות, ויהיה עת רצון וישועה ע"ש.

(נאמרו בס"ש תשנ"ח לפ"ק)

שהסולם הוא המקשר ומייחד שני השמות, ע"י המלאכים העולים ויורדים בו, שהם התלמידי חכמים הנקראים מלאכים, (כ"ר סח יב), שיש בהם דעת (ויק"ר א טו) לייחד, כי מלאך נקרא מי שמיחד יחוד הוי"ה אדנ"י בגי' מלא"ך כמבואר בהקדמת התיקונים (כ:).

וזהו שאמרו חז"ל במסכת חולין (צא ע"ב) שרוחב הסולם היה שמונת אלפים פרסאות. לרמז לשמונת האותיות של היחוד הקדוש הוי"ה אדנ"י. וידוע (פרקי היכלות דרבי ישמעאל, ובע"ה שמ"ב פ"ב) ששיעור קומתו ית"ש נמדד בפרסאות. ועפ"י יובן מה שכתוב באבן עזרא וז"ל: וה"ר שלמה הספרדי אמר, כי 'סלם' רמז לנשמה העליונה, ו'מלאכי אלהים' מחשבות החכמה. היינו ת"ח שחושבים מחשבות החכמה.

וממשיך התורה לומר 'עולים ויורדים בו' בא לרמז לשני מיני סוגי עבודת הצדיקים, אחד 'עולים' היינו אלו המתעסקים בענינים גשמיים ומכוונים ומייחדים לעולמות העליונים, לייחד שמותיו יתברך בכל דבר ההוה שבעולם, לעסוק בתחתון ולרמוז בעליון, ומעלים מ"ן מתתא לעילא. והשניה 'יורדים' היינו אלו המייחדים יחודים וכונות לעילא, ומורידים שפע קודש לעולמינו, ולכן הם עושים מעשה גשמי כדי שיהיה על מה להריק שפע ואור לעולמינו לתקנו, וזהו בחינת הורדת מ"ד, לאחד ולתקן עולם במלכות שדי.

וזהו שורש המחלוקת בין רש"י להרמב"ן, דהנה בית המקדש מרמז ליחוד הוי"ה אדנ"י, כמ"ש 'והוי"ה' בהיכל קדשו' (חבקוק ב כ), כי כתוב

וַיְחַלֵּם וַהֲנֵה סֶלֶם מֵעַב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמַיִמָּה וַהֲנֵה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ (כח יב).

הנה רש"י הקדוש מביא (כח יז) בשם המדרש (כ"ר סט ז) וז"ל: א"ר אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא, הסולם הזה עומד בבאר שבע, ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש וכו', נמצא סולם שרגליו בבאר שבע, וראשו בבית אל, מגיע אמצע שיפועו נגד ירושלים וכו'. ואומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן, שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל ע"ש.

והרמב"ן חולק על רש"י ואומר, שלא היתה קפיצת 'הארץ' אלא שליעקב היתה קפיצת 'הדרך', וז"ל: ולא נראה לי כלל, שאין קפיצת הדרך שהזכירו ביעקב, אלא כאותה שאמרו באלעזר עבד אברהם, שבא ביום אחד לחרן, לא שקפץ הר המוריה ובא לשם אצל יעקב. והנה השני סוגי קפיצת הדרך מבאר האריז"ל בשער מאמרי חז"ל במאמר פסיעותיו של אאע"ה (על כ"ר מג) ע"ש.

ואפשר לבאר מהו שורש המחלוקת, דהנה איתא בספה"ק בן ביתי על תהלים (קמא ח), מאא"ז הגה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרון זי"ע וז"ל: שמעתי מאאמור"ר זלה"ה בשם מרן הקדוש הבעש"ט זלה"ה, שיחוד הוי"ה אדנ"י כזה יאהדונה"י, לא יכול לפטור עצמו שום בר ישראל מלייחד.

והנה ידוע ש'באר שבע' הוא מלכות שהוא דרגא השביעית, כמבואר כאן בזוה"ק (ח"א קמז), והוא בחינת שם אדנ"י. וראשו מגיע השמימה' הוא בחינת שם הוי"ה (זוה"ק ח"ג רפז). דהיינו

דברי תורה מרבתינו זי"ע

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיְלַךְ הַרְנָה (כח י).

אפשר לומר בדרך רמז, שזה ידוע שהאדם הישראלי צריך להתנהג כל ימי חייו בקדושה ובטהרה, ולעסוק בתורה הקדושה ולקיים את כל המצוות, שע"ז יעזור לו הקב"ה על כל מה שצריך בעולם הזה, וישמור אותו מכל פגע רע ומכשול, וזה השכר הוא רק מפל, אבל העיקר הוא יקבל בעולם הבא, שיתן לו הקב"ה שם מה שהכין והרויח בתורה ומצוות, כי מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג), כן מי שטרח והכין לעולם הבא הוא יקבל שם הכל, אבל אם חו"ש לא טרח כלום כדי שיהיה לו לעולם הבא, רק טרח בעולם הזה כדי שיהיה לו תענוגים הרבה, אז כשבא לשם יהיה לו חו"ש גהינום. וזה אמר הפסוק, ויצא יעקב מבאר שבע היינו שזה ידוע (וזה"ק ח"א קעה) שישראל נקרא המדרגה הגבוהה, ויעקב הוא המדרגה הקטנה. וזה אמרו 'ויצא' עם הכולל הוא מספר גהינ"ם, שאם האדם שהוא במדרגת יעקב הוציא להשמר מן הגהינ"ם, ולעלות למדרגת ישראל, ויהיה לו רק גן עדן בעולם הבא, הוא רק ע"י 'מבאר שבע' שמרמז על התורה הקדושה, שהתורה נחלקת לשבע חלקים כמו שדורשים חכמנו"ל במסכת שבת (קמז), עה"פ חצבה עמודיה שבעה (משל"ט א), אלו שבעה ספרי תורה. וילך הרנה' שע"י התורה הקדושה הולך ממנו החרון אף של השמן והיצר הרע, ולא רק שישמור אותו, רק ישפיעו לו בעולם הזה ג"כ פרנסה, כי גהינ"ם הוא מספר ח"ק, והוא לשון פרנסה כמ"ש ואכלו את חקם (לקמן מז כב). והשם יתברך ישמור אותנו, וישפיע לנו פרנסה לרוב, והצלחה בכל העניינים.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

וַיִּפְגַּע בְּמִקוֹם וַיְלַךְ שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמִּקוֹם (כח יא).
'ויפגע במקום' ב"ה, ואח"כ נסתלק בחינה זאת וילך שם כי בא השמש' כיב"ה השמש (כ"ר סה י) והבהירות ונופל למקום העצבות והדינים, אוי עצה היעוצה ליקח 'מאבני' מאותיות התורה 'המקום' ב"ה, כי בעת שרואה שדינים מתגברין, ידבק עצמו באותיות התורה בכח גדול ובאור אין סוף שבתוך האותיות, או ילך ממנו העצבות ויתמתקו הדינים.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיִּפְגַּע בְּמִקוֹם וַיְלַךְ שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמִּקוֹם וַיִּשְׁכַּב בְּמִקוֹם הַהוּא (כח יא).

רצה לומר 'ויפגע' לשון תפלה כמו שפרש"י, כלומר כשבא יעקב אבינו צדיק הדור ורואה שבני ישראל מתפללים להקב"ה ומאמינים בו בכל לבם ובכל נפשם, כי כל ענין התפלה הוא אמונה ובטחון כנודע למשכיל וקדושה, וכשרואה הצדיק שישראל הקדושים מתפללים 'במקום' להקב"ה שהוא מקומו של עולם (כ"ר סח ח), אז וילך שם' והוא כמו 'וילנו העם על משה' (שמות טו כד), שהצדיק הזה יריב עבור ישראל למה יהיה להם כל כך דחקות פרנסה ושאר יסורים ח"ו, וזהו 'כי בא השמש' רצה לומר שמו"ש עולה בני' ב"פ ש"ך דינים שיש ח"ו על ישראל. אז מה עושה הצדיק הדור האמיתי 'ויקח מאבני המקום' היינו מקו"ם בני' יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה, ואבנים הם האותיות כנודע מספר יצירה, לזה 'ויקח מאבני המקום' שהוא ד' אותיות הוי"ה ב"ה שהוא כולו רחמים, 'וישם מראשתיו' מרמז לג' אותיות אמ"ת שהוא ראש תוך סוף של האותיות, היינו המ' של 'מראשתיו' הוא תוך של הכ"ב אותיות, וכן יש בה אותיות 'ראש' שמרמז לראש האותיות שהוא א', וכן יש בה אותיות תי"ו, לרמז שהצדיק כולל כל ישראל הקדושים, 'וישכב' שם הוי"ה ב"ה, 'במקום ההוא' שהוא בתוך ישראל הקדושים שהם בעולם הזה, שיהיה עמהם תמיד שם הוי"ה ב"ה שהוא רחמים וחסדים, חיים הן וחסד עלינו על כל ישראל אמן.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֵּאמֶר אֲבִן יֵשׁ הַוַי"ה בְּמִקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי (כח טז).

איתא בוזה"ק (ח"ג ד): ישראל סליק לעילא. כמבואר בסוד ישראל אתון י"ש רל"א ממרן הקדוש הריב"ש טוב. היינו דכשברא הקב"ה העולם לא

היה באפשרויות לעמוד על עמדו, אע"פ שצמצם עצמו מדרגא לדרגא, אבל בגודל אור ותשוקה חורין לאור אין סוף לאין, וכשהסתכל הקב"ה בישראל במצות ותורה שלהם נתקיים העולם מאין ליש, כי כמו שיש לאורות עליונים תשוקה לעלות לשורשן אור אין סוף, כן יש להם תשוקה רבה לחזור למטה לנשמות ישראל להשתעשע בהם ובתורתן, וזהו י"ש יהיה במקום הזה' מספר ישראל"ל, שצמצם אורו מאין ליש, 'ואנכי' הוא ששמי ישראל"ל במספר השוה כנ"ל, גורם י"ש יהיה במקום הזה' מאין ליש, ובוה נתקיים העולם, וזהו ישראל"ל אתון י"ש רל"א, שכל הרל"א שערים [שהם רל"א צירופי א"ב שמהם נצרפו אותיות התורה] נתקיימו על ידי י"ש שבישראל.

(וזהר ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיִּשְׁבְּתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה הַוַי"ה לִי לְאֱלֹהִים (כח כא).
רצה לומר 'וישבת' תשובה 'בשלום' היינו שלימה, שיעשה אדם תשובה שלימה, 'אל בית אבי' אבינו שבשמים, וגם 'בית' הוא העוה"ז, שעיקר התיקון הוא רק לתקן מה שפגם ח"ו בעוה"ז. 'והיה' שם 'הוי"ה' ב"ה ל' לאלהים' בסוד 'ה' הוא האלהים' (תהלים קג), כלומר שכל בר ישראל צריך לידע כשעובר עליו בחינת דינים שהוא שם אלהי"ם, אז ידע כאמונה שלימה בבטחון גדול ששם ג"כ הוי"ה ב"ה שהוא רחמים, וכשידע מדה זאת אז נמתקין ממנו ומכל בני ביתו כל הדינים, ונעשה כולו רחמים גמורים וחסדים מגולים אמן.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיֵּאמְרוּ לֹא נוֹכַח עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הַעֲדָרִים וְגִלְלוּ אֶת הָאֲבִן מֵעַל פִּי הַבָּאָר וְהִשְׁקִינוּ הַצֵּאֵן (כט ח).

'וגללו את האבן' אב"ן ר"ת א'שר נ'שבעתי ב'אפי (תהלים צה יא), שזו הבאר היתה עם ישראל במדבר, שהוא בארה של מרים, כמבואר במדרשי חז"ל (וזהר ח"ג קננ); והנה לטובת ישראל, שפך הקב"ה כעסו על עצים ואבנים של בית המקדש כדרשת חכמנו ז"ל (דב"ר כ ט), דמשה רבע"ה בכוונה הכה להאבן, בכדי שיוגן על דור המדבר, כי אם היה נכנס משה רבינו בא"י לא היה נחרב הבית. וזהו 'וגללו את האבן מעל פי הבאר' ויהיה לישראל השפעות טובות 'והשקינו הצאן', שיקיים כל ההבטחות שהבטיח לנו הקב"ה ע"י עבדיו הנביאים, ע"י יעקב אע"ה, אשר עליו תכווין הגאולה.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

וַתֵּאמֶר לֵאָה בְּגֵד בְּגָד חָסֵר א' וְהָקִי בְּאֵנָד בֹּא. וַיֵּל הַדְּנָה מִבּוֹאֵר דְּאֵלֶיהָ הַנְּבִיא בֹא מִשְׁבֵּט גֵּד (תנכ"א פט"ו), וידוע דאלוהו יבוא לבשר הגאולה ביאת משיח בן דוד. וזה מרמז הכתוב 'בגד' ר"ת ב'ן ד'וד ג'ז'אל, והקרי 'באגד' מרמז 'בא' ר"ת א'לוהו, אשר 'בא' מ'גד' יבוא לבשר ביאת משיח בן דוד. וזה שפירש"י ז"ל בא מו"ל מו"ב, מספר צ"ד, ר"ת צ'מח ד'וד, וגם 'מוב' מרמז לדרשת חכמנו"ל (פסיקתא רבתי יא) עה"פ (בראשית א ד) 'וירא אלהים את האור כי טוב' זה אורו של משיח, אשר אז נתגלה האור כי טוב אורו של מלך המשיח אכיה"ר.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

הֲלוֹא נִכְרִיזִת נְחֻשְׁבְּנוּ לֹא כִּי מִכְרַנּוּ וַיֵּאכַל גַּם אֶבְרָם אֶת כֶּסֶפְנוּ (לא טו).

'הלא נכריות נחשבנו לו' עיין לקוטי תורה וירא, שזה הלבוש שהוא שם אלו"ה נמשך על ידי אביו ואמו שמושכין לבוש לבניהם. וזהו היה מענת רחל ולא 'הלוא' אתון שם אלו"ה, שהוא לבוש נשמתינו שנמשך על ידי כה האב, כבר נודרך אצלנו, עד שאין לנו שייכות עמו כלל, 'הלוא' הלבוש שלנו 'נכריות נחשבנו לו' ואין לו שייכות עמנו כלל, כי הלבוש שלנו היא מזוי עליון כה השכינה, והלבוש שאבינו המשך כבר חלף לו לגמרי.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

מכתב שלום על שולחן הטהור

לכבוד העלון 'עטרת שלום' קאמרנא
ראשית כל אישר חילכם על גליון מלא תוכן ויוגנו רב לי לחזות בנועם אמרי ופסקי קודש
מאדומרי בית קאמרנא.

בגליון מ"א הבאתם במדור 'שולחן הטהור' שכתב שאחר ה' כריכות ירוך על היד ויתחוב ב' תחיבות ואח"כ יקח של ראש מן הכיס. ובהערה אות ב' הבאתם סייעתא מפסק הש"ע שם סעיף י"א בשם מהרי" גיקטילא שאסור להוציא תפלה של ראש מהתיק עד שתהא תפלה של יד מונחת. לכאורה אין זה דומה למה שכתוב בשו"ט, שהש"ע שם הוא המשך מפסק הרא"ש שאחר שקשר של יד על הזרוע יניח של ראש קודם שיכרוך הרצועה סביב הזרוע [כמו שהבאתם באות א']. וע"ז הביא המחבר שלא יוציא של ראש מהתיק עד שתהא תפלה של יד מונחת. והיינו אפילו קודם הכריכות. אמנם דברי השו"ט הוא שרק אחר ה' כריכות שלא יוציא של ראש. וע"ע שם במש"ב סק"מ שכתב להדיא בשם האחרונים דמותר להוציא של ראש אפילו קודם שעשה השבעה כריכות.

ועוד תמיהה לי שהאריז"ל בשער הכוונות דרושי התפילין דרוש ה' כתב ומו"ל היה נזהר שלא להוציא תש"ר מכיסו עד שיניח תש"י ויקשרנו למעלה במקום הקיבורת ואח"כ לא היה חושש מלהוציאם אע"פ שלא כרך עדיין ה' כריכות סביב זרועו כנ"ל. הרי בשו"ט דוגל תמיד לפי פסקי האריז"ל ולמה כן יצא משיטתו. וזה גם סייעתא למה שכתבתי לעיל.

תשובת המערכת:
אמת ויציב מה שכתבתם, אמנם כל זה הוא בדיעבד שאפשר להוציא של ראש לאחר הקשירה בקיבורת, ודייק בלישנא שהבאתם ממין האריז"ל 'לא היה חושש מלהוציאם', ודייק ג"כ במש"ב שם. ומה שכתב רבינו בשו"ט הוא לכתחילה סדר ההנחה שאין להוציא של ראש עד אחר ז' כריכות, דלמאי יוציא אם אינו מניחו עד אחר ה' כריכות. וגם רבינו יסבור שמותר להוציא ולא סר משיטתו של מרן האריז"ל.

לשם ולתפארת ועונגו רב לי מידי שבת בשבתו להתענג בעלון 'עטרת שלום' קאמרנא.
ראיתי בגליון מ"ב במדור 'שולחן הטהור' שכתב אם הפסיק הרבה או הלך לבית הכסא במדוך להניח ועל מצות. ובהערה למטה כתבתם לשון המג"א דכולי עלמא סבורים דיוצא לבית הכסא ומברך. תמיהני טובא שהבאתם דברי המג"א לחצאין דהרי בהמשך דבריו כתב - ואפשר לומר דכשביית הכסא אינו רחוק כמו בית הכסא שלהם שהיו בשדה אין צריך לברך ואם כן אין חילוק בין בית הכסא למקום אחר. הרי אינו כפסק השו"ט.

מאת מרדכי אבראם ביתר

תשובת המערכת:
נכון מאוד מה שכתבתם, אמנם גם אתם ראייתם את הערה לחצאין שציינו לעיני דבדרי הביאור הלכה, וז"ל הביא"ל: 'החולצין ליכנס לבה"ס דצריך לחזור ולברך, אף דהמ"א ספוקי המצוה ליה לענין בה"ס שלנו שאינם רחוקין, כבר כתב הח"א דלא שבקינן פשיטותא דכל הני גדולא ובה"ח והע"ת וט"ז ואח"כ משום ספקא דמ"א, וגם עיקר סברתו דהו אונה, עיין בחידושי רע"א ובספר ארצות החיים וכן ראיתי עוד חבל נביאים כולם בסגנון אחד דצריך בזה לחזור ולברך, ולכן אף שהפמ"ג והדה"ח העתיקו את דברי המג"א המברך בודאי לא הפסיד, ובפרט שהג"א ז"ל מסכים לדעת המחבר דבכל גווני צריך לחזור ולברך, עכ"ל. וע"ע בפסקי תשובות אות כ"ג שטרם להביא חבל של אחרונים כפסק רבינו ע"ש.

כבוד מערכת מ"ל גליון 'עטרת שלום'
חבל טוב נפלה בגורלכם, בהפצת פני תבל אור הבהיר בשחקים כאור החמה מזהיר, ה"ה תורתם וצדקתם ודרכם של האש לשלשלת דדהבא מאורי החסידות לדורותיהם, אדמו"רי בית קאמרנא זצוק"ל זיע"א, יהי נועם ה' עליכם שיתקדש שם שמים על ידכם, ויתרחבו גבולי הקדושה, עדי נזכה למלאה כל הארץ דעה את ה', בב"א.

בער אנכי ולא אדע, ולפי עניית דעתי אציגה נא דברי לפניכם, אולי יהא מענה בפיכם להאירני, דבר אשר הבאתם [בגליון מ"ג] פסק דינו של רבינו בספ"ק שלחן הטהור, למי שהקדים להניח תפילין של ראש לפני תפילין של יד, ובמקום אשר היה צריך לתקן לסלק הש"י והניח הש"י, עבר ולא סילק הש"י אלא הניח הש"י, הפסק הלכה שצריך לסלק שניהם ויניח כסדרו, עכ"ל. ופסק זה צריך תלמוד, כי מקור דין זה נלמד מהירושלמי (מעשר שני פ"ה א"ה וסמכותין בור ז'ה ע"ה), ומצינו ב' מהלכים בביאור דברי הירושלמי, א' דכל שהניח שלא כסדרו אינו יוצא בזה יד"ח, וכן הבין הט"ז (א"ח סי' תרפ"ד סק"ז) בדברי האבודתה, ולפי שיטה זו מסתבר שצריך לסלק שניהם, וכל עוד שלא סילקם וחזר והניחם לא יצא יד"ח. מנהיג ה' דכונת הירושלמי בזה להשמיענו דכל ששינה הסדר היה עבריין, ואין יכול לומר לא עברתי ומצותיך, אבל בגוף קיום הגמורה של הגנת תפילין לא חייב עבריין, ואין מידי, ולפי שיטה זו מסתבר דכל עוד שלא הניח עדיין תפילין ש"י, עדיף טפי שילק הש"י ויחזור ויניחם כסדרו ולא יעבור על סדרי קדימה, אבל לאחר שכבר הניח הש"י אחר הש"ר ועבר כבר על סדרי קדימה, וכבר היה עבריין, אין עוד סבא להצריכו לסלק שניהם, כי מה יועיל לו הסילוק עתה לתקן את מה שכבר עבר, ואילו בגוף המצוה לא יוסיף ולא מידי, וכן מבואר בדברי הפמ"ג סי' כ"ה (מש"ב סק"ז) ע"ש.

וא"כ דברי רבינו בזה הם תורת דסתרי, דהרי דבריו ברור מיללו בזר זהב, כי בודאי גם להירושלמי יצא יד"ח בשינה הסדר, ומאידך גיסא הצריכו לסלק שניהם, והרי זה כמושך החבל ב"ב (א"ח) שם שכבר יצא יד"ח מה יועיל הסילוק עתה לחזור ולתקנו, והא למה זה דומה למקדים את המאוחר דיני קדימת הברכות וכי יניח מה שיפסיק אכילתו ואח"כ יחזור ויברך כפי סדר הקדימה, כי את מה שעשה כבר הפסיד, ולאיה צורך הצריכו רבינו לסלקם ולחזור להניחם.

ועוד יותר נפלאני במה שהצריכו רבינו לסלק שניהם, מבואר שגם את הש"י הוא צריך לסלק טרם יחזור וילבש את הש"ר, והוא תימה רב מדוע הצריכו לסלק גם את הש"י, הרי בשעה שיסלק הש"ר יחזור וילבשו נמצא כי את הש"י הניח לפני הש"ר, ואם כי דבריו הקדושים ממקור קודש יהלכו, מ"מ אבקש בכמלתי אם יש דרך לפניכם להאיר הענין בדרך נגלה, אמשך מה"א לשמוע עתה לדברי נכוחים.

הנהנה מידי שבת בשבתו מאור הנפלא הטמון בגליוניכם יישר כוחכם יואל סמייעלס י"ם

תשובת המערכת:
מבין בתרי דברך ניכר שהינך מתעמק היטב בדברי רבינו חן חן וחילך לאורייתא, הערתך נכונה מאוד, אמנם רבינו מדגיש שהוא נקרא עבריין, עבריין הגדרתו כעין לפני משורת הדין דהיינו שמדינא יצא ידי חובתו אבל לפני מדינא נקרא עבריין, לכן כשהניח הש"י לאחר הש"ר היה בקשירתו חיסרון של עבריין שעבר על סדר ההנחה וקשרתם לאות על ידך והדר והיו לטופסת בן עיניך, לכן צריך לקשור עוד פעם הש"י כדי לקיים המצוה כסידורו וכתיקונו.

מעשה אבות

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש הוי"ה במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח טז).

אמרו על רבינו הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זי"ע, שמיזם עמדו על דעתו, לא נסגרו דלתי שפתותיו בין כיום בין בלילה, אפילו בשינה. ושמעתי מכ"ק אאמור"ה הרה"צ רבי אברהם מרדכי קלינבערג זצ"ל, שישן עמו מיום היותו כבר עשר שנים עד הנשואין שלו, שהיה כבר שיתסר, ושמע בכל לילה שדיבר מתוך השינה פסוקים ושמות וכדומה, וכמה פעמים שמע ממנו דברים המבהילים, שאינו רוצה להעלות על הכתב.

כתבי שם
וכן סיפר הרה"צ רבי חיים ארליך אב"ד סוואליזוא, מה שראה עיניו, כשלן רבינו הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זי"ע בבית אביו.

בוה"ל: עבודתו בלילה היתה עד להפליא, דרכו בקודש היה כשהלך לישון, היו שני הגבאים ניעורים אצלו, ועמדו הכן עם ספל ומים. והוא שכב על מיטתו והתחיל לומר פסוקים ומאמרים כגמרא ומדרשים עד שישן, ולא היה כחצי שעה שהקיץ משנתו, וברגע הקיצו מיד נתנו לו המים ונטל דיו, והתחיל שוב לומר פסוקים ומאמרים כנ"ל עד שנדרם לזמן מה, ויקץ משנתו, ותיכף ומיד נטל דיו והתחיל שוב לומר פסוקים ומאמרים כנ"ל עד שישן שנית לזמן מה, וייקץ משנתו ותיכף ומיד נטל דיו והתחיל שוב לומר כנ"ל, וכן היה כמה פעמים, והכל ביחד היה ישן לערך שתיים עד שלוש שעות, ואחר כך ויקם על רגליו לעבודתו הקדושה, וייקץ משנתו ויאמר: 'אכן יש ה' במקום הזה'.

ומיד עשה תיקון חצות בעבודה נורא ואיום, ואח"כ היה ממושיך בלימוד התורה, בוהר ובגמרא ופוסקים, ובאשמורת הבוקר היה אומר ברכות השחר עם כוונת האר"י ז"ל, והיה מוסיף פסוקים של שירות ותשבחות מלוקטים מכל התנ"ך, ומסודרים על פי האלף בית, והפסוקים האלה היו כתובים לפניו באותיות מרובעות בכתב אשורי, כספר התהילים שלו, והוא היה קורא אותם מתוך הכתב. ובין ברכה לברכה בברכות השחר ובין 'ברוך' ל'אתה' באותה ברכה, היה שוהה כמעט כרבע שעה ומכוון יחודים זמן רב (וכ"ה בהקדמה לספ"ק זוהר ח').

אחר כך היה אומר 'אין כאלהינו' ועלינו לשבח' בנינו, וכשהגיע ל'ואנחנו כורעים', היה כורע ומשתחוה בפישוט ידים ורגלים ממש כמו בראש השנה ויום הכפורים, בזמן ההשתחויה היה אומר 'שמע ישראל' ושבע פעמים 'ה' הוא האלקים' ומסיים בזה האופן: 'אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב, אלקי ישראל, - הוא אלקי, אלי ואבי, אליו אני משתחוה'. ובקומו על רגליו היה חוזר שלוש פעמים על 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם ונעים, וגומר 'שהוא נוטה שמים' עד 'אין עוד', ומוסיף 'על כן נקודה' ו'אתה נגלית' מתפילות ראש השנה (כ"ה בנתיב מצותך נתיב יהודי שכל ו ומסיים שם וכשיזכה ירגיש אור גדול בעת קבלת עול מלכותו).

והיה נזהר תמיד להניח שני זוגות של תפילין של רש"י ושל ר"ת ביחד, אחד על גב השני, עם הנץ החמה, ומברך עליהם, וקורא בהם קריאת שמע עוד קודם התפילה, ופניו היו בווערים אז כלפיך אש.

והיה מתפלל ומכטא את הפסוקים מלה במלה בכל כוחו מתוך הסידור דווקא, מפני שבכל רגע היו מתחדשים במחשבתו יחודים של שמות הקדושים שבהם היה מכוון, ואלמלא היה מתפלל שלא מתוך הסידור לא היה יכול לומר הדיבורים של התפילה (כ"ה בהקדמה לזוהר ח'). ובימות החול ארכה תפילתו לא פחות משלוש שעות, והיה גומרה באחת עשרה בערך. כשבת היה מתפלל חמש שעות ויותר. וכיום טוב היה מאריך בתפילתו עד אין לשער. והיה מתפלל בעצמו לפני התיבה בכל יום ויום. וככל ימיו היה קורא בתורה את פרשת היום לפני הקהל בעצמו.

שלשלת הקודש

הגאון הצדיק רבי יואל צבי בן רבי שמעון ראטה זצ"ל אבד"ק חוסט ובעמח"ס שו"ת בית היוצר י"א כסלו תרנ"ג

תולדותיו

נולד בערך בשנת תקע"ט בעיר קאמאדע לאביו הצדיק רבי שמעון זצ"ל ולאמו הרבנית מרת ציפערל ע"ה, מגזע הגאון רבי חיים הכהן ראפפורט אבד"ק לבנו זצ"ל, והגאון רבי יוסף הכהן כ"ץ מקראקא זצ"ל בעל הישארית יוסף ממשפחת הרמ"א. משחר ילדותו ניכר אצל הילד הקט יואל צבי אשר עדיו להיות גאון וגדול בישראל, והיה משכמו ומעלה מכל הילדים מבני גילו. מסופר עליו כשהיה ילד קט בן ארבעה שנים וישב על שלחן אביו אצל הסדר בליל חג הפסח, כשזימר אביו הפיוט אדיר הוא וכשהגיע לפסיקא חסיד הוא, פתח הילד יואל צבי את פיו בחכמה ושאל מאביו עם הקב"ה חסיד מדוע הוא אינו אומר ויצאמח פורקניה ויקרב משיחיה. בהיותו נער קטן כבן שש שנים חלה קשות עד שהרופאים אמרו נואש לחייו, אמו הצדיקת מרת ציפערל בקעה ריקעים בתפילותיה כי היה בן יחיד אצלה, ותלך לדרוש את ה' ותעמוד בבית המדרש אצל הארון הקדוש ופתחה את פיה ואמרה: שאם ח"ו יצאה הגזירה על בנה הרי היא מוכנה להתחלף עם בנה וליתן לו את שנותיה. תיכף אחר זה נעשה שינוי טובה לילד הקטן יואל צבי וחזר לקדמותו כאחד האדם, ובתוך אותו הזמן חלתה אמו ויצאה נשמתה בטהרה. אע"פ שנשאר יתום מאמו אעפ"כ לא נשבר והמשיך לעלות מעלה בתורה וביראה כשאיפת אמו אשר מסרה נפשה בשבילו ממש, וכשהיה כבר תריסר נתקבל לשיבתו של הגאון המהר"ם א"ש זצ"ל באונגוואר אשר נהג שם ושיבתו ברמה, והילד יואל צבי אע"פ שהיה מצעירי הצאן נתקבל באהבה ובחיבה בפני רבו בראותו גודל למדנותו ועמק עיונו ופלפולו, ועל כלנה ראשית חכמה יראת ה' גודל חסידותו ופרישותו אשר קידש עצמו במותר לו. ומסופר שרבו היה נהנה לעמוד מאחורי הדלת ולשמוע איך שתלמידו יואל צבי אומר פסוקי שיר השירים ביום השישי בפניא דמעלי דשבתא בדחילו ורחימו, גם היה רבו נהנה לראות גודל התרגשותו כשרקד עם התורה ביום שמחת תורה איך שהוא מתרפק באהבת התורה, למעלה משבע שנים ישב בבית רבו המובהק המהר"ם א"ש עד שנתן לו כתב סמיכה והורמנא יורה יורה ידן ידן לשבת על כסא ההוראה בישראל.

האיש מקדש

כשהגיע רבינו לפרק האיש מקדש, דברו בו נכבדות עם הרבנית מרת הענטשא ע"ה בתו של הגאון הצדיק המקובל רבי יעקב גאטליעב זצ"ל אבד"ק באיאם ומח"ס בית יעקב, וגופא דעובדא איך שנסתובב השידוך הכא, שפעם אחת כשהגאון רבי יעקב גאטליעב הנ"ל נסע על אם הדרך והיה

בחצי הלילה כשעבר דרך עיר קאמאדע מקום משכן אביו של ר' יואל צבי הגאון רבי שמעון, שמע קול בכיות יוצא מאחד הבתים, ויהי כאשר קרב אל הבית ראה שר' שמעון יושב על הקרקע ובדמעות שליש עורך התיקון חצות, הוטב לו הדבר מאוד בעיניו ונכנס אליו ואמר לו שרוצה להשתדך עמו, ואכן נשתדך עמו כאשר בתו של ר' שמעון העילו יואל צבי נשא את בתו של ר' יעקב. הרבנית אשת רבינו היתה מפורסמת מאוד בגודל צדקותיה, והספר הקדוש 'מנורת המאור' היה רגיל על לשונה, והיתה מדקדקת מאוד במצוות, ובחג הסוכות היה לה סוכה בפני עצמה, ולאחר פטירת בעלה עלתה להשתקע בארץ הקודש, ונסתלקה בעיר הקודש ירושלים ביום כ"א טבת תרס"ב ונטמנה במרומי הר הזיתים. אחר החתונה ישב רבינו כמה שנים על שלחן חותנו, ושם השלים עצמו בשאר קנייני התורה והוסיף שקידה על שקידתו ועלה מעלות רמות ונסע להסתופף בצל גדולי החסידות, והיה נוסע אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל, והרה"ק רבי משה ט"ב מאיהעל בעל הישמח משה זצ"ל, והרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, ובמיוחד נסע אצל הרה"ק רבי חיים מצאנז בעל ה'דברי חיים' זצ"ל אשר חיבבו מאוד, ולאחר פטירתו נסע אל בנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זצ"ל.

דן ידן עמו

כשהיה עוד אב בחכמה ורך בשנים, שמעו הלך כבר בכל המדינה וכתר הרבנות ניתן על ראשו, ונתקבל לכהן פאר לאבד"ק 'פאלדעש' שם כיהן כמה שנים, ולאחר מכן בשנת תר"ט בעצת ובהמלצת הד"ח מצאנז נתקבל לאבד"ק 'אויפאלוי', שם היה בית ועד לחכמים חסידים ואנשי מעשה אשר הלכו בדרך התורה והחסידות, ביניהם היה ג"כ הגאון רבי שמואל פרנקל זצ"ל אבד"ק דאראג בעל ה'אמרי שפר', ורבינו השתעשע אתם לילות כימים בפלפול התורה ועבודת ה'. שלושים ושש שנים כיהן ברבנות אופאלוי, וביום ר"ח תמוז תרמ"ב נתקבל לאבד"ק 'ברעזנא', וביום ח' תמוז תרמ"ד נתקבל לאבד"ק בעיר ואם בישראל עיר הגדולה לאלקים 'חוסט', עיר מלאה חכמים וסופרים מקום אשר כיהנו שם גדולי מדינת הגר, כהגאון המהר"ם שיק זצ"ל והבית שערים זצ"ל, שם נתגלה מלוא קומתו של רבינו כשהנהיג את העיר בחכמה ובתבונה, גם היה מגיד נפלא ופיו היה מפיך מרגליות ודרש דרשות לעורר את העם בדברי כיבושין ורבים השיב מעוון.

מתחסד עם קונו

מלבד מה שהיה נחשב בדורו לאחד מהגדולים בגאונותו המופלגת, היה גם כן מופלג בגודל חסידותו ביותר, וכל מצוה ומצוה ומנהג היה מקיים בהשתוקקות

נפלאה וזריזות יתירה, וז"ל נכדו (חתן בנו הגאון רבי משה שמעון) הגאון רבי יצחק פרנקל זצ"ל חבר הבד"ץ פעיה"ק ירושת"ו בהקדמתו לשו"ת 'בית היוצר': מי יתנה תוקף טהרתו ומעלות חסידותו וגבורות פרישותו, אשר איזן ותיקן לעצמו הרבה גדרים וסייגים להינצל מכל נדנדוד איסור, אשר גם בימים האחרונים טרם קרבו ימי פקידתו עוד בו נשמתו לא עזב דרכו בקודש מחסידותו ופרישותו, ומי ימלא עצם שמחתו והתרגשות נפשו בקיום מצות ה' יתעלה, ומי אשר לא ראה שמחת בית השואבה איך השאיב מים בששון וחסך דמעות גיל ורעדה בברכתו לה', אשר החייהו וזיכהו לקיים מצותיו ית', לא ראה שמחה של מצוה מימיו, אף זו רב טרחו והתעסקו ודקדקו במצות ה' באהבה עזה ובתשוקה נפלאה, ובכל מיני הידור, מכל מה שהפה יכול לדבר, ואם אמרתי אספרה כל מעשי תקפו וגבורותו בתורת ה' ומעה צדקותיו ומצות ה' ברה, הלא הזמן יכלה ועד חלק העשירי לא אניע, עליו אמר הכתוב אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד. ובכן היה מפורסם מאוד בדקדוקו במצות תפילין, שהיה לו ארגז מלא עם תפילין מפני שבכל פעם ששמע על איזה סופר ירא שמים או חומרא אחרת בתפילין עשה לעצמו תפילין חדשים, וכן כל מצוה ומצוה שבת פסח סוכות חנוכה היה בהתלהבות ובחשק גדול בל יתואר, וגם היה מוהל מומחה ונסע למרחקים למול את ילדי ישראל.

הסתלקותו

בסוף ימיו נחלה ואעפ"כ לא פסיק פומיה מגירסא עד יומו האחרון ממש, וביום ד' י"א כסלו תרל"ג כשקם בבוקר, אמר לפני תלמידיו: שהיום הוא חג השבועות, ורצונו לטבול במקוה וללבוש בגדי שבת כראוי לכבוד הרגל. לשוא ניסו תלמידיו לדבר על לבו שטעה, ובהאי אתערותא של בחינת מתן תורה יצאה נשמתו בטהרה, כשפיו מלא הפסוק 'בידך אפקיד רוחי', וכבוד גדול עשו לו במותו ואלפים הגיעו להלוויה הגדולה, ביניהם הרבה רבני ממדינת הגר שנשאו עליו קול נהי ומספד ונטמן בבית החיים דעיר חוסט.

השאיר אחריו את ספרו המפורסם שו"ת 'בית היוצר' על ד' חלקי שו"ע, 'יוצר אור' על סוגיא דכבתה בעניני חנוכה, וכן 'דרשות בית היוצר'.

יחוס בית אבות

בנו הגאון רבי משה שמעון ראטה זצ"ל אב"ד דיורע, חתנו הגאון רבי מנחם בן ציון שפירא זצ"ל, בנו הגאון רבי דוד שפירא בעל שו"ת 'בני ציון', חתנו הרה"צ רבי יהודה אריה דייטש, חותן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.